

10.6.2022

Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33
00023 VALTIONEUVOSTO

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön lausunto mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevan lainsäädännön uudistamisesta (VN/23566/2021 ja STM105:00/2021)

Mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevan lainsäädännön uudistamisen ehdotuksista suurin osa on Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) näkökulmasta ongelmattomia.

YTHS tuottaa Kelan järjestämät korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelut laissa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta (695/2019) mukaisesti. YTHS:n tuottamien palveluiden sisällöstä säädetään terveydenhuoltolain (1326/2010) 17 §:ssä. YTHS:n tuottamiin perusterveydenhuollon tasoisiiin palveluihin kuuluvat lain mukaan myös mielenterveys- ja päihdetyö. YTHS tuottaa näin ollen tällä hetkellä perusterveydenhuollon tasoiset mielenterveys- ja päihdepalvelut noin 270 000 kansalaiselle ympäri Suomen.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan terveydenhuoltolain 1 §:ssä lain soveltamisalasta ei kuitenkaan mainita, että lakia sovelletaan osittain (17 §:n mukaisesti) myös Kelan järjestämässä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollossa. YTHS:n näkökulmasta on välttämätöntä säätää tarkemmin siitä, miltä osin terveydenhuoltolain uudet säädökset koskevat YTHS:n tuottamia palveluita.

Suurimmat riskit korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon osalta hallituksen esitysluonnoksessa liittyvät terveydenhuoltolain 17 §:n mukaisen opiskeluterveydenhuollon sisällön, sekä esitysluonnoksen mukaisten terveydenhuoltolain mielenterveys- ja päihdepalveluita koskevien lisäysten, suhteeseen.

Terveydenhuoltolain 17 §:n mukaan opiskeluterveydenhuoltoon kuuluvat perusterveydenhuollon terveyden- ja sairaanhoitopalvelut, mukaan lukien mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen ja suun terveydenhuolto. Esitysluonnoksessa esitetään terveydenhuoltolain 3. lukuun lisättäväksi (Sairaanhoito) uudet säännökset: 27 § Mielenterveyspalvelut ja 28 § Päihde- ja riippuvuuspalvelut. Jos nämä kaksi uutta säännöstä määrittelevät jatkossa opiskeluterveydenhuollon sisältöä (opiskeluterveydenhuollossa sairaanhoitona järjestettävä perusterveydenhuollon tasoinen mielenterveys- ja päihdetyö), laajenevat opiskeluterveydenhuollon tehtävät selvästi nykyisestään, sillä ehdotetut uudet säännökset pitävät sisällään mm. velvoitteita monimuotoisista palveluista ja lääkinällisestä kuntoutuksesta / kuntoutuksesta.

Opioidiriippuvaisten lääkkeellisestä vieroitus- ja korvaushoidosta säädettäisiin esitysluonnoksen mukaan jatkossa terveydenhuoltolaissa. Koska nämä kuuluvat päihdepalveluihin, on riskinä se, että myös niiden tuottamisen tulkittaisiin kuuluvan opiskeluterveydenhuoltoon. STM:n Opiskeluterveydenhuollon opas (2021) rajaa tällä hetkellä lääkinnällisen kuntoutuksen ja opioidiriippuvaisten lääkkeellisen vieroitus- ja korvaushoidon pois opiskeluterveydenhuollon palveluista. Näin

10.6.2022

ollen oppaan mukaisen nykyisen laintulkinnan ja esitysluonnoksen mukaisen opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa koskevan terveydenhuoltolain muutoksen (28 a §) välille näyttää syntyvän ristiriita. Taloudellisissa vaikutuksissa ei ole kuitenkaan esitetty YTHS:lle minkäänlaista lisärahoitusta laajeneviin tehtäviin.

Esitysluonnoksen mukaan terveydenhuoltolain uudessa 27 §:ssä esitetään lisäksi säädettäväksi, että mielenterveyspalveluja on toteutettava myös perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyönä. Tähän liittyy merkittäviä haasteita Kelan järjestämän opiskeluterveydenhuollon osalta, koska YTHS alihankintapalveluiden tuottajineen tuottaa näitä palveluita ympäri Suomen. Käytännössä YTHS:n tulisi näin ollen tehdä mielenterveyspalveluiden tuottamisessa yhteistyötä liki kaikkien hyvinvointialueiden kanssa. Organisaatorajat ylittävä palveluiden yhdessä tuottaminen vaatii huomattavasti enemmän järjestelyjä kuin hyvinvointialueiden sisällä tehtävä yhteistyö. Esitysluonnoksen perusteluissa kuvataan erikoissairaanhoidon tehtäväksi tällaisessa yhteistyössä konsultaatiotuen järjestämisen ja myös palveluvalikoiman määrittelyn ja laadun varmistamisen. Kelan järjestämän opiskeluterveydenhuollon näkökulmasta tämä on hyvin ongelmallista, koska toteutuessaan se johtaisi YTHS:n tuottamien palveluiden osalta alueellisiin eroihin YTHS:n palveluvalikoimassa ja konsultaatiokäytännöissä. Lisäksi on myös ilmeistä, että YTHS ei voi toteuttaa palveluihinsa liittyvää laatutyötä eri tavoin eri palvelupisteissään.